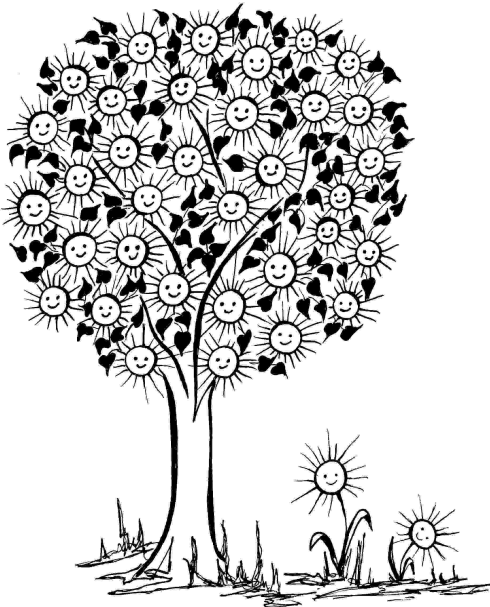

ZPRAVODAJ

č.150

*Přejeme prosluněné
jaro i léto.*

duben 2021

Vychází 3x ročně

Ediční rada Zpravodaje: Jitka Knížková, odp. redaktorka (j.knizkova@centrum.cz),
Zuzana Holancová (holancovaz@gmail.com), Dana Velebová

Kresby: Marie Tvrdková

Techn. zpracoval: Jan Heřmánek

Tisk: fa Papilion

Internet: www.zahradkari.cz/szo/hortiklub

VESNA

Vesna lingvisticky souvisí se slovem jaro a přináší nám příslib toho, že konečně takzvaně bude líp.

V letošním roce obzvláště toužebný cíl v současné epidemiologické i jiné situaci nejen u nás!

Vesna panuje v období, kdy světlo a teplo začínají vyhrávat nad zimou - Moranou - a zpravidla tak přináší novou energii a odhodlání. Symbolizuje bod, kdy si řekneme:

jdeme do toho, kdy se rozhodneme pro nějaký krok, nějaký čin. Vlastně ji můžeme vnímat jako takový impulz, vášeň a odhodlání, abychom ten krok opravdu učinili. Vesna je oslavou života, souvisí s vykročením z naší komfortní zóny vstříc něčemu, pro co zahoříme. Doufám že pro všechny je symbolem radosti ze života po dlouhé době vlády zimy - Morany - a kterou tak trochu tajně, přirozeně ale stejně jako děti, cítíme. My dospělí zpravidla poněkud méně tajně a tváříme se velmi dospěle a seriózně.

Ale nevím, my co již máme dny svého života z velké části vybrané, se k jaru obracíme s velkou nadějí ve zlepšení našeho bytí a především zdraví a klidu. Kéž by nastal!

Přicházím v den jarní rovnodennosti, v okamžiku, kdy jsou si na jediný moment den s nocí rovni, to potrvá jen malou chvilku a v mžiku je to zase to tam. Ale příroda na to čeká, vstává, raší, má navrch před tebou temnota! Ale světlo se nezadržitelně vrací! Já Vesna říkám vstávej přírodou! Jsem sice sestrou Morany, ale jsem miláčkem boha Peruna a já vám nesu světlo! Půl roku jsem prospala, tak se nedivte, že mám teď tolik energie. Ani se mě nepokoušejte zastavit, vždyť přináším nový život! Vždyť co může být víc! Jen si zkuste zastavit rašící listy na větvích a květiny i trávu pod zemí.

Kdepak, pomalu ale jistě dozrávám a procházím probouzející se přírodou a vybarvuji svět. Jak se dotknu stromu tak na jeho větvích vyraší první lístky, pak květy a tak dál.

Tak zimo, ty Morano, přebírám žezlo. Světlo prorazilo temnotu a já jsem připravena vládnout! Přestaňme povídat a začněme konat! Předěj mi žezlo, zimo! Světlo porazilo temnotu a já jsem připravena vládnout!

Tak tohle jsem JÁ a trochu taky i ty.

Moje jméno je VESNA.

Z knihy Lilie K.J.: „Jsem žena, jsem bohyně“

Jarní rovnodennost, tedy astronomické jaro, nastane letos o něco později než tomu bylo loni. Astronomové stanovili počátek jara v tomto roce 2021 na 20. března v 10 hodin a 37 minut dopoledne. Slunce tak vstupuje do znamení Berana

a protne na své dráze po obloze a ekliptice nebeský rovník – jarní bod- ve směru z jižní polokoule na polokouli severní. V době jarní rovnodennosti je délka dne a noci stejná. Přesněji řečeno byla by, kdyby neměla atmosféru a neuplatňoval se její vliv. Shodná délka dne a noci tak proto nastává ve skutečnosti asi o 3 dny dříve, tedy obvykle už 17.března.

Ale nám to přece nevadí, klidně to můžeme oslavit i dvakrát. A doporučuji i víckrát!

Užijte si a přežijte všichni jaro i následné léto ve zdraví a v klidu.

Čeká nás nejkrásnější období našich zahrádek – jaro a léto.

Těším se zase na naše podzimní aktivity.

Určitě zase budou a bude určitě i zase líp.

To vám i vašim blízkým i našemu Hortiklubu přeje Jitka Knížková

P.S. To je pokus o úvodník, když už mě v tom nechala Soňa samotnou.

Píšu to v Praze v únoru 2021 a nějak nemohu napsat, že už jaro nastalo.

Ale než dostanete Zpravodaj s kulatým číslem 150, už jistě jaro bude zaručené a nezadržitelně tady jako ostatně po každé zimě a my všichni doufám s ním !

Geny se nezaprou: Potomci Boženy Němcové, Jaroslav a Karel

Jaroslav Němec (1842 Praha -1898 Praha) nejmladší syn Boženy Němcové se v životě uplatnil především jako pedagog a veřejný činitel, ale i jako významný pomolog a od dětství projevoval malířský talent. Ten se jeho matka snažila rozvíjet, a tak s finanční podporou přátel (rodiny Palackých) dosáhla toho, že byl v roce 1860 přijat do mnichovské Královské bavorské akademie výtvarných umění ke studiu akademického malířství. Po smrti matky nedostával Jaroslav na studiích dále finanční podporu, proto se mu nepodařilo studia dokončit a od r. 1861 pracoval jako retušér ve fotografickém ateliéru Moritz Ludwig Winter. Vše toto ale byla výtečná průprava pro jeho skutečnou a obdivuhodnou pozdější kariéru, která v sobě nesla i matčin odkaz, tj. usilovat o vzdělání i navzdory překážkám, hledat cestu ke skutečnému životu a rozvíjet spolupráci v širším rámci slovanské a světové odborné veřejnosti.

Vzdělávací činnost v Rusku

Na pozvání odjel do Oděsy, kde složil učitelské zkoušky a pracoval jako soukromý učitel kreslení, ale i jako fotograf a retušér. V roce 1870 nastoupil jako učitel kreslení a rýsování do oděského veřejného Mariinského gymnázia a zároveň pracoval v oděské realce.

V tomto období připravil do tisku *Metodickou příručku věnovanou modelování do sádry*, za niž byl oceněn Řádem svatého Stanislava 3. stupně a peněžní prémie 200 rublů. V následujících letech předložil ministerstvu školství své další

práce *Perspektiva kresby geometrických tvarů* a *Škola základů kresby*, za kterou v roce 1881 získal přemii 300 rublů a stal se inspektorem Oděské reálky, načež byl pověřen jejím vedením. Byl jmenován státním radou a několikrát oceněn za výsledky své práce. V roce 1887 mu byl udělen Řád svaté Anny 3. stupně za „zvláštní zásluhu a příkladnou službu“.

V roce 1889 byl jmenován ředitelem reálky v Rovně (ukrajinsky Рівне, nyní Ukrajina) a téhož roku byl jmenován ředitelem nově zřízené reálky ve Vinnici (ukrajinsky Вінниця). Za vzorné přijetí ho car Alexandr III. v roce 1890 osobně ocenil prstenem s diamanty.

Jaroslav Němec odpovídal už za přípravné práce zřízení reálky a zahájení výuky. Za devět let svého působení dobudoval další křídlo budovy pro výuku a dvoupatrový dům s byty učitelů a administrativních pracovníků školy. Reálka měla mj. fyzikální a matematický kabinet, tělocvičnu, truhlářskou a zámečnickou dílnu i školní kapli. Sám na škole vyučoval malování a kreslení, reálka měla umělecké zaměření. Školní program byl nejdříve rozvržen na šest let studia, rozšíření na sedm let se podařilo až po smrti Jaroslava Němce v roce 1899. Sedmý ročník připravoval studenty ke vstupu na technické vysoké školy.

Jaroslavu Němcovi se podařilo sestavit velmi dobrý učitelský sbor. Vinnická reálka, která působila třicet let (1890–1920), se tak stala nejen centrem vzdělanosti Vinnice, ale i vědeckého, kulturního, sportovního a občanského života celého regionu.

Rodina a poslední rok života.

V říjnu 1898 odjel Jaroslav Němec do Berlína kvůli léčení onemocnění zraku, jež utrpěl při cestě do Ameriky. Zastavil se po cestě v Praze, aby se setkal s blízkými, ale onemocněl zápallem plic a byl hospitalizován v nemocnici, kde zemřel 30. listopadu 1898 ve věku 56 let. Je pochován na Vyšehradském hřbitově po boku své matky. K tomuto uložení bylo třeba zvláštního povolení, protože Jaroslav Němec byl pravoslavného vyznání.

Manželka Marie (Pavlivna) Němec (Bohuslavská) určitý čas pokračovala v díle svého manžela, účastnila se místních výstav a popularizovala jeho práci. Vlastní děti neměli, ale na vychování jim byl svěřen mladý Vjačeslav (Jaroslav) (Pavlovič) Němec (1871–1920), nemanželský syn staršího bratra Karla. Vzděláním sadař, doprovázel strýce na jeho studijní cestě do Ameriky a pokračoval v jeho odborné pomologické práci ve Vinnici.

Vědecká činnost

Během svého vinického působení (1890–1898) založil výzkumný sad na pozemku své manželky a ukázkový sad na pozemku reálky. Tamtéž zřídil i meteorologickou stanici. Ve svém výzkumném sadu zdokonaloval metody pěstování bobulovin. Prováděl výzkumy aklimatizace rostlin, které získával z celého světa díky intenzivnímu písemnému styku s významnými zahraničními pomology. Metodou štěpování získával nové druhy jablek, hrušní, broskví a švestek. Ve svém sadu zkoumal až 700 druhů jablek a hrušní, 300 druhů švestek, višní a třešní, z nichž 60 pocházelo z Ameriky. Jednotlivé druhy zkoumal s výhledem na jejich průmyslové využití jak v regionu, tak ve vyšších severních

zeměpisných šířkách. Podle slov jeho současníka, pomologa Mykoly Kučinova, se Němcův sad pyšnil mnoha novými druhy, z nichž řadu vypěstoval sám majitel. Dojem budily i jejich poetické názvy, například „Paní Němcová“, „Nadšení pro Čechy“, „Nadbytek“, „Rané Riverse“, „Ivanhoe“, „Zinaida Hohenzatema“ a další.

Uznání v odborných kruzích dosáhl Jaroslav Němec po své účasti na Mezinárodní výstavě sadařství v roce 1894 v Sankt Petěrburgu, kde byly jeho práce v oblasti aklimatizace ovocných stromů oceněny stříbrnou medailí. Organizátor výstavy, Carské společenství sadařů, mu dodatečně udělilo zlatý diplom za nové druhy angreštu a velkou stříbrnou medaili za ovocná vína.

Publikační činnost

Mezi lety 1877 a 1898 Jaroslav Němec publikoval 15 odborných prací věnovaných převážně bobulovinám (angreštu a rybízu) a novým odrůdám jabloní, zajímaly ho zejména novinky z Ameriky, ale také z Japonska, tam především slivoně. Věnoval se též ochraně sadů před škůdci.

Byl lokálním korespondentem za Podolskou gubernii pro časopis „Sadařství“, který vydávalo Carské sadařské společenství. Jeho články vzbudily zájem podolských hospodářů i veřejnosti o problémy sadařství a zpracování plodů. Podle jeho doporučení se otázkami odbytu a zpracování sadařské produkce zabývalo Podolské zemědělské a potravinářské společenstvo, které zahájilo svou činnost v roce 1898.

„Průmyslové sadařství v Severní Americe“

Pro jeho vědecký zájem o zkoumání nových amerických druhů a problematiky zpracování ovoce a bobulovin pověřilo ruské ministerstvo státního majetku v roce 1895 Jaroslava Němce vedením expedice, která měla podrobně rozebrat úspěchy pomologie na americkém kontinentě. Tříměsíční cesta podlomila jeho zdraví, ale přes špatný zdravotní stav připravil Jaroslav Němec do tisku rozsáhlou zprávu „Průmyslové sadařství v Severní Americe“. Vyšla v létě 1898, měla 400 stran a obsahovala 233 autorských kreseb. Ve své recenzi M. Kučinov napsal, že zasluhuje zvláštní pozornost domácích pomologů, protože ani v západní Evropě není srovnatelná kniha.

Jaroslav Němec v ní popsal stav sadařství v USA a v Kanadě, které bylo v té době na vysoké úrovni. Práce má 15 kapitol o sadařství a zvláštní kapitoly o zahradních rostlinách a melounovitých kulturách. Vyniká přesností kreseb a jejich detailním popisem. Autor se v ní věnoval i vzdělávání a výzkumu v sadařství, spolkům, organizaci státní správy, odbornému tisku a výstavnictví v tomto oboru v Severní Americe. Značnou pozornost věnoval odborným obchodním organizacím i hospodaření se sazenicemi a zabýval se také organizací sklizně, balení, prodeje plodů a konzervování.

Dvoutisícový náklad byl rychle rozprodán a ministerstvo vydalo za rok další vydání. Shodou okolností informoval český tisk o publikaci v den autorova úmrtí.

Jaroslav Němec, ruský státní rada, zemřel v Praze. *Národní listy*. 1. 12. 1898, s.2.

[Dostupné online](#).

Karel Němec (1839 - 1901) byl český zahradnický odborník, pedagog, známý ovocnář a ředitel Pomologického ústavu v Praze.

Studia

Začal v Praze studovat reálné gymnázium, ale studium pro nemoc přerušil a po skončení nižší reálky se věnoval své zálibě – zahradnictví. Vyučil se u pražského zahradníka Josefa Fialy ve Společenské zahradě Na Slupi (dnes Botanická zahrada Univerzity Karlovy), v letech 1856–1858 pobýval ve slezské Zaháni, v proslulém zaháňském parku, kde měl možnost poznat a osvojit si mnohé ze zahradnického řemesla a umění; absolvoval odbornou praxi v Rakousku; v zahradnictví v Rájci-Jestřebí se zdokonaloval ve šlechtění květin, zejména jiiřin.

Odborná praxe

Karel Němec po působení v zahradě Na Slupi byl městským zahradníkem v Karlíně, pracoval také v Německu v císařském parku Sanssouci v Postupimi a potom v rozsáhlém anglickém parku Klamovka na Smíchově. Krátce byl zahradníkem v Zapči u hraběnky Kinské v Chlumci nad Cidlinou.

Pedagog v Táboře

V roce 1870 byl Karel Němec jako známý odborník povolán do Královské české zemské hospodářské akademie v Táboře, kde 11. července 1870 nastoupil jako zahradník a učitel zahradnictví. Postupně ještě vyučoval ovocnictví, botaniku a krasopis. Významně se podílel na vzniku, provozu a rozšíření tábořské botanické zahrady, založil vinici a ovocnou školkou. Ve svém oboru byl opravdovým odborníkem a mezi žáky jako učitel velice oblíben. Mimo školní práci se také podílel na údržbě a rozšíření městských sadů a založil v Táboře mnoho soukromých zahrad.

Dne 15. srpna 1888 se v České Skalici zúčastnili sourozenci Karel Němec a Theodora Němcová slavnostního odhalení pomníku své matky Boženy Němcové.

Ředitel v Praze

V roce 1896 byl Němec jako erudovaný ovocnář jmenován ředitelem Zemského pomologického ústavu v Troji. Ústav vznikl v objektu „Popelářka“ v Trojské ulici v r. 1870 – jako nejstarší instituce tohoto druhu v Rakousku-Uhersku, zrušen byl ve 30. letech 20. století. Hlavní náplní ústavu byla výchova ovocnářů; známé byly trojské sbírky odrůd ovocných plodin. Za vedení Karla Němce

Usedlost Popelářka v ulici Pod lísem v Praze-Troji, někdejší sídlo Zemského pomologického ústavu

byl ústav prosperující, uznávanou institucí, která vychovala řadu odborně vzdělaných zahradníků a ovocnářů. Sám ředitel Němec se vypracoval ve svém

oboru v autoritu, uznávanou v celých Čechách a jeho odborná činnost (včetně předešlého působení v Táboře) byla odměněna četnými medaillemi a uznáními. Vedl ústav až do své smrti na jaře 1901.

Karel Němec je pochován v Praze na Vyšehradském hřbitově, vedle své matky Boženy Němcové.

Rodinný život

Karel Němec byl dvakrát ženatý. V květnu 1866 se oženil v Praze s Marií Šťastnou (22.2.1841–24.6.1881) a z tohoto manželství měl tři děti. V Táboře se Karel Němec podruhé oženil s Annou Marií Dostálovou (10.5.1855–21.9.1927), se kterou měl čtyři děti. I jejich kariéry a osudy jsou pozoruhodné, zejména dcery Marie Záhořové-Němcové.

Je potěšitelné zjištění, že dramatický boj matky Boženy Němcové za budoucnost potomků přinesl takovéto úžasné „plody“ v podobě jejich osobního přínosu k rozvoji nejen zvolené profese. Nezklamali, odkaz matky naplnili beze zbytku.

Zdroj: *Wikipedie, (převzato a upraveno)*

V. Neterdová

Jak cestují semena

Aby rostliny poskytly semenům ten nejlepší start do života, musí je vyslat daleko do prostoru. Některé to činí s pomocí živočichů, vody či větru. Další je samy vyvrstí do prostoru malým výbuchem nebo je katapultují do vzduchu.

Např. janovec. Za teplého počasí lze slyšet praskání pukajících lusků janovce až několik metrů od rostliny. Janovec metlatý se vyskytuje na severní polokouli v suchých a teplých oblastech. Lusky mají dvě ploché chlopně spojené k sobě hranami. Když se lusky tvoří, jsou všechny zpočátku zelené a měkké, když však začnou zráet semena, chlopně vyschnou a zčernají. Při svém vysychání se chlopně kroutí na opačné strany, ale jelikož jsou spojené, zůstane lusk ještě nějaký čas celý. Nakonec - většinou když páli slunce - začne být síla kroutící chlopněmi tak velká, že se od sebe prudce odtrhnou. Ve zlomku vteřiny se lusk zkroučí jako pružina a tím zároveň vyvrstí semena do vzduchu. Janovec metlatý (*Sarothamnus scoparius*) se dokáže rychle šířit, vždyť každý keř vystřelí do okolí každý rok i 18000 semen.

Pumpava vystřeluje semena **katapultem**. Má semeníky podobné ptačím zobákům, které jsou otočena vzhůru. „Zobák“ pumpavy má kolem základny pět semen, každé uložené v papírovitém kalichu. Jednotlivé kalichy jsou připojené k dlouhému vláknu, které vede ke špičce zobáku. Jak semena zrají, vlákna vysychají a začínají se kroutit. Nakonec vlákna vytrhnou kalichy z jejich lůžek. Kalich pak jako malé katapulty vyvrstí semena do prostoru. Semena sice zřídka cestují dále než metr od rostliny, ale přesto se dostanou dál od rostliny mateřské.

Miniaturní dělostřelectvo v korunách stromů. Trpasličí jmelí rodu *Arceuthobium* drží absolutní rekord ve vzdálenosti, na kterou vystřelí svoje semena. Roste paraziticky na jehličnanech zejména v Severní Americe a vystřeluje lepkavá semena ve tvaru střely. To pomáhá při šíření rostliny ze stromu na strom. Semena sviští vzduchem rychlostí až přes 100 km/hod. a než narazí na větve či spadnou na zem, dokáží urazit někdy i víc než 15 metrů. Každé semeno se vyvíjí v bobuli s kožovitou slupkou. Stoupající tlak ve zrající bobuli nakonec způsobí, že bobule praskne a vystřelí semeno do vzduchu. Jediná rostlina tohoto trpasličího jmelí může každý rok vystřelit až 1000-5000 semen.

Tykvice stříkává čeká, až vybuchne. Plod tykvice stříkávé z jižní Evropy rozsévá svá semena po malém výbuchu. Když se něco dotkne některého ze zralých plodů, vybuchnou a vystřelují semena spolu s proudem šťávy i přes pět metrů daleko. Ostnitý, asi jako prst velký, plod trčí z malého vzpřímeného stonku zhruba ve výšce našich kotníků. Jak dozrává, plní se uvnitř šťávou. Ačkoli je obal plodu pevný, má své slabé místo v připojení ke stonku. Když živočich narazí na zralou tykvici, spoj se rozlomí a prázdný plod je tlakem prudce vystříknutšího obsahu se semeny odmrštěn kus od rostliny.

Výbuch podél říčního břehu. Netýkavka žláznatá má plody, které vybuchují při sebemenším dotyku. Když praskne jedna, může nastartovat řetězovou reakci, při níž vybuchují další zralá plodenství. Jedna rostlina, vyrůstající až do výšky člověka, může mít několik desítek plodů v takovém stupni zralosti, že mohou popraskat současně. Procházka mezi trsy netýkavek po říčním břehu může spustit kanonádu se sprškou semen. Semena netýkavky žláznaté byla do Evropy přinesena zhruba před 150 lety. Za tu dobu se rozšířila po velké ploše a většinou jako dost agresivní plevel.

Planý oves se seje sám. Jakmile obilky ovsa přistanou na zemi, doslova se samy zahrabou. Tím se vyvarují nebezpečí, že je něco najde a sezobne. Každá obilka ovsa hluchého je v obalu s tuhou osinou. Ta se za suchého počasí stáčí a ve vlhku zase narovná. Opakovaným stáčením a narovnávaním pomalu zapracuje semeno jeden až dva centimetry do půdy.

Padáčky pampelišek. Jedním z nejúspěšnějších případů létání semen jsou padáčky pampelišek. Chmýr tohoto padáčku je tvořen péřitými vlásky, pod nimiž je zavěšené semeno. Celé toto zařízení je velice stabilní a schopno cestování vzduchem na vzdálenost desítek kilometrů. Jeden jediný úbor pampelišky takto rozeseje stovku semen. Díky svým padáčkům se semena a vytrvalým křovitým kořenům patří pampeliška mezi nejúspěšnější plevele světa. Když Evropané překročili poprvé Atlantský oceán, neúmyslně s sebou vezli na palubě lodí její semena a rostliny se tak brzy rozšířily. Dnes lze pampelišku lékařskou (*Taraxacum officinale*) spatřit v trávnících a v příkopech po celé Severní Americe.

Chytit stop po železnici. Starček *Senecio squalidus* je jednou z mála rostlin, které dokážou šířit svá semena i vlakem. Je sice původem z jižní Evropy, ale před téměř tisíciletím se pěstoval v botanické zahradě Oxfordské univerzity. Semena s chmýřem, která snadno roznese vítr, mu pomohla odsud uniknout. Brzy poté totiž byla vybudována britská železniční síť. Lehká semena s sebou strhávaly

jedoucí vlaky a dnes je železniční trať po celé délce lemována zářivě žlutými květy tohoto starčku. Dalšími „stopaři“ jsou bodláky, jejichž semena se šíří podobným způsobem.

Slanobýl svá semena balí. Slanobýl zvolil podivuhodný způsob, jakým po smrti šíří svá semena. Když rostlina uhynie, její kořeny seschnou a oddělí se od stonku. Vrchní část rostliny je poháněna větrem po povrchu země a přitom cestou trousí jednotlivá semena. V suchých, většinou nezalesněných, oblastech světa roste více druhů rostlin, které se šíří podobným způsobem. Jejich semena klíčí na jaře, pokud je země vlhká, pak rychle vykvetou a vytvoří semena. Když začne země vysychat, listy zvadnou, stonky se zkrouť a vytvoří jakousi kouli. Kořeny se nakonec oddělí a kulatý chomáč se může koulet po větru. V některých částech světa, jako jsou americké prerie a ruské stepi, mohou tyto rostliny dělat farmářům velké potíže. Hromadí se v tisících u plotů a mohou dokonce zatarasit i cesty.

Nálet semen tropické tykve. Představte si předmět, který vypadá jako miniaturní bombardér stealth, snášející se spirálovitě dolů z korun stromů, ve velkých pomalých kruzích. Jeho průsvitná křídla měří napříč téměř 15 cm a trup mezi nimi je vlastní semeno. Tyto obří kluzáky lze spatřit v džunglích jihovýchodní Asie. Patří popínavé tykvovité rostlině *Alsomitra macrocarpa* a jsou největšími semeny na světě, která se rozšiřují vzduchem. Vyvíjejí se uvnitř plodu velkého asi jako fotbalový míč a uvolňují se, když zralý plod vysoko v korunách stromů pukne. Pokud semena zachytí náhlý závan větru, mohou být unášeny až stovky kilometrů daleko.

Kokosy se nechávají vozit na vlnách. Pro kokosové ořechy je moře dopravníkem, který je přepraví na vzdálená pobřeží. Když spadne zralý kokosový ořech, je obalen tlustou slupkou, která hraje roli plováku. Uvnitř skrývá vlastní ořech, ještě chráněný tvrdou skořápkou. Ořech obsahuje zásobu vody či kokosového mléka jak pro semenáček, tak pro určitou dobu na cestách. V moři totiž dokáže přežít až jeden rok a může být unášen i na vzdálenost větší než 5000 km. Cesta je však riskantní a mnohé kokosové ořechy plují tropickými oceány, aniž by se jim někdy podařilo zakotvit. Dokonce i v případě, že je ořech vyvržen na pláž, nemusí být v příhodných podmínkách a vyschne. A některé bývají zničeny krabem palmovým, který se jimi živí. Jeho klepeta jsou totiž schopna jeho tvrdou slupku otevřít. Úspěšný konec cesty je po pouti na moři, když plod kokosovníku palmového (*Cocos nuciferum*) vyklíčí na tropické pláži. První listy i kořen vyraší ztenčeným místem slupky blízko ostrého konce kokosového ořechu. Pokud má všechny nástrahy za sebou, někde na pláži kokos vyžene první list a zapustí kořeny. Po dvaceti letech je oceánský tulák již na dobré cestě k dospělosti a může vytvářet semena vlastní - nové kokosové ořechy.

Semena připlouvající z dalekých zemí. Tropická liána z Jižní Ameriky vytváří semena, která se po vlnách oceánů dostanou asi nejdále. Nesena Golfským proudem cestují často tato srdcovitá semena z Karibské oblasti přes Severní Atlantický oceán. Některá zakončila svou až 12000 km dlouhou pouť dokonce až na plážích severního Norska. Ale v tomto případě to byla cesta naprosto zbytečná, neboť teplomilná bobovitá rostlina *Entada gigas* nemůže v taktu

chladném místě růst. Entada zároveň vytváří i největší lusky na světě, některé dlouhé až dva metry.

Literatura:

Reader's Digest, Výběr – 1000 divů přírody

P.S.: Tuto obrovskou knihu mi před mnoha lety věnovala Soňa N., jako inspiraci pro mé budoucí články do Zpravodajů.

J.K.

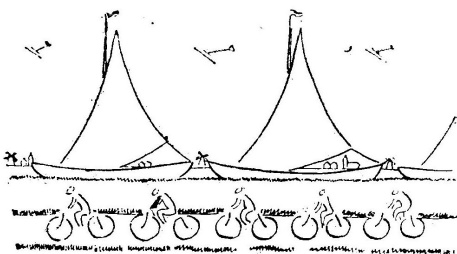
Poctivá krása květin a zahrádek,

jak ji mistrně popsal vnímavý klasik Karel Čapek, určitě okouzlí nejen horlivé zahradníky, ale i milovníky květin, ať už se ocitnou v cizině, nebo jí propadnou u nás doma. Až budete unaveni právě tou usilovnou péčí o svůj krásný kout zahrady a třeba i o tu nejnepatrnější rostlinku, dopřejte si chvilku s Karlem Čapkem a zažijte ten krásný pocit zadostiučinění, že i pod vašimi rukama vzniklo dílo, které nás všechny přesahuje a zušlechťuje. Hodně radosti do nadcházející sezóny a hodně zahradnických úspěchů!!!

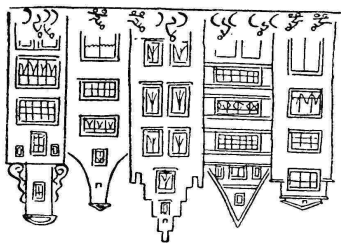
A nyní již mistr slova:

Pokud však pluješ po zemi nizozemské, hled', abys neměl tuze naspěch, neboť co chvíli ti zvednou před nosem most, aby mohla proplout loď s nákladem salátu nebo másla, a aby ti genius loci mohl šeptat: „Času dost, času dost. Já už tu jsem, človče, nějakých šest set let.“

Poldery holandské, jaká škoda, že jsem propásl dobu tulipánů a narcisů a tacet a celé té krásy políček holandských! Už jsem viděl jen vykopávat cibulky, jako u nás se kopou brambory. Ale viděl jsem aspoň kosatce v květu a pole delfinií, strychy zlatých lilii, měřice růží, hektary letniček, lány školek a záhonů a pařenišť, viděl jsem celé krajiny pod sklem, kilometry skleníků, velkovýrobu flóry, industrii květin, bez konce továrny na vegetaci, vagóny květin, lodní náklady květin, letadla s květinami upalující do Anglie. A v lidských příbytcích okna přetékaná květinami, na každém stole kytice, na každém rohu květinářka, na grachtech lodi květin. Horečná sezóna růží, vlčinců, leknínů, lathyrů a sibiřských kosatců. Rozária zpěněná růžemi rudými, žlutými, bronzovými, chladivě bílými. Boskety azalek, houštiny pěnišníků, džungle cesmín a bobkových střemch.

A nejpěknější zahrádky světa, zahrádky domečků nizozemských: miniaturní, nesmírně svěží hojnou prškou nebeskou, překypující listem stříbrným, zlatým a nachovým, zasypané milostí květů! Maličké terásky s polštáři šanty a taříčky, bazénky jako dlaň s rudými lekníny, houštíčka dříšť'álů, lesičky zlatých jalovců a modrých cypříšků... Copak o to (pravil závistivý zahradník v mém srdci), *jim* se to dělá! Kdybych *já* měl takovou hebkou rašelinnou prst', kdyby *mně* napršelo tolik požehnané vláhy, kdybych *já* měl takovou měkkou zimu a ty kultury a ty peníze a vůbec, tak by mně to, holenku, taky tak bujelo o sto šest, nemyslíš?

Ano, zahradníku, bujelo, ale ono je ještě něco na těch květinách holandských. Človče, pět set let zahradničení, to už je vidět i na těch kytkách. Heled', jakou mají zvláštní důstojnost a, jakpak se tomu říká, zkratka takovou tu distingovanost, ono se pár set let nedá v ničem přeskočit. A pak, abych ti řekl, je tu ještě něco divného, a to je holandské světlo.

Karel Čapek: *Obrázky z Holandska*, ČS, Praha 1970

vybrala V. Neterdová

BYLINKY PODLE ZVĚROKRUHU

Staré přísloví říká, že není na světě bylina, která by na něco nebyla. Astrologie zase každému znamení připisuje účinné bylinky. Z nich můžete vařit čaje či je přidávat do jídla.

Jaké bylinky jsou pro jednotlivá znamení ty pravé?

Beranovi (Aries 21.3.-20.4.) svědčí chmel

Většina zdravotních problémů Berana vyplývá z jeho bláznivého tempa, které nedovolí, aby pořádně vyležel své choroby. Když k tomu připočtete bolesti hlavy, je úkol byliny jasný: Berana je potřeba zklidnit. Zaručeně mu pomůžou chmelové šišky. Může si je zašít do polštářku, který si dá pod hlavu, nebo je zalít vroucí vodou a pít jako čaj. Pokud Beran nastydne, zabere odvar z černého bezu nebo česnek v jakékoli podobě.

Co Býkovi? (Taurus 21.4.-20.5.) Podběl !

Jeho zdraví bývá obvykle záviděníhodné. Ovšem dobrému jídlu a pití Býk nikdy neodolá, a tak mívá trávicí problémy. Pomůže mu odvar z artyčoku.

Moc nechutná, ale pomáhá! Na choroby krku, které dovedou Býka potrápít, se osvědčil podběl. Uvařte z něj čaj, přidat můžete jitrocel. Ideální bylinkou pro Býka je taky petržel.

Působí jako mírná rostlinná dezinfekce, navíc předchází zadržování vody v organismu, které je u Býků hodně časté.

Blížencům (Gemini 21.5.-21.6.) voní konvalinka

Pozornost by měl každý Blíželec věnovat nervům. Staré recepty radily na rozčilování, které je jeho věrným průvodcem, popíjení odvaru z květů konvalinek v bílém víně – ovšem konvalinka je problémová, a proto bude lepší kozlík lékařský.

Při onemocnění dýchacích cest jsou ideální sádlové obklady na prsa. Lněné semeno, jehož odvar se používá při trávicích potížích, může Blíželec pít i při kašli. Aby čaj chutnal, musí si ho přisladit a přidat plátek citronu.

Rakovi (Cancer 22.6.-22.7) pomáhá zázvor

Veškeré jeho psychické propady se odrážejí na stavu jeho žaludku. Rak navíc mívá pomalejší látkovou výměnu, takže většinou tahá pár kilo navíc.

Ve starším věku mívá problémy s tlakem a Račice trpí hormonální nerovnováhou. Aby se jeho metabolismus pohnul, spolehlivě zabírá zázvor. Může si ho přidat špetku do čaje, sušený zázvor se dá také zalít horkou vodou, osladit medem a popíjet. Pro zrychlení látkové výměny je vhodný mátový čaj. Gynekologické problémy zvládne odvar z měsíčku lékařského nebo kontryhele.

Pro Lva? (Leo 23.7.-22.8.) Jedině arnika!

I ctižádostivý Lev by měl pochopit, že je lepší, když si občas odfrkne. Udělá to dobře srdci a předejde i potížím se žlučníkem a játry, což jsou orgány, které reagují citlivě na stres.

Při problémech s tlakem, které mívá Lev dost často, pomáhá arnika. V jídle mu udělají dobře byliny hořké chuti: koriandr, petržel, bazalka a kardamom. Vhodnou bylinkou na problémy s játry a žlučníkem je výluh z artyčoku a šťáva z řepy.

Panny (Virgo 23.8.-22.9.) fandí majoránce

Jejich koníčkem je péče o vlastní zdraví.

Panny většinou trpí trávicími problémy, proto by každá měla jíst co nejvíce endivie, což je druh zeleného salátu. Do jídla, pokud to jen trochu jde, by měla přidávat kopr, kmín a zázvor, což usnadňuje trávení. Dobře jí udělají i odvary z anýzu, slézu a eukalyptu. Zrozenci tohoto znamení se neustále stresují, a proto nutně potřebují bylinu, která podpoří funkci jater. Zvláště účinná je majoránka – jako koření i jako čaj.

Váhy (Libra 23.9.-22.10) rozzáří kopřiva

Váha se nerada rozhoduje, špatně snáší změny a stres. To se odráží na činnosti ledvin.

Když je Váha celá rozklepaná a má pocit, že se jí nic nedaří, zabere odvar nebo výluh z meduňky. Skvěle funguje jarní detoxikační kúra z kopřiv.

Když ještě doplní pití kopřivového čaje oplachováním vlasů odvarem, bude plná energie i náležitě krásná! Při problémech s ledvinami pomáhá urologický čaj, ale především petržel, která působí močopudně. Úspěšné jsou i čaje z lopuchu většího a mochny (tu dávkujte velice opatrně!).

Štírovi (*Scorpio* 23.10-21.11.) dopřejte česnek

Mívá problémy se střevy, močovým měchýřem a pohlavními orgány. Vzhledem k napětí, v němž žije, se nevyhne vyššímu krevnímu tlaku. Na regulaci tlaku se osvědčil zejména česnek, který zároveň posiluje krevní oběh.

Trávici potíže se dají zvládnout s pomocí chilli papriček, ale jen v přiměřeném množství.

Na štíří zdravotní problémy zabírá i pelyněk, křen a ostružinové listí – v jeho užívání by však měl být rozumný, protože jakékoli přehánění je kontraproduktivní.

Na Střelce (*Sagittarius* 22.11.-21.12.) zabírá pampeliška

I když se mu nechce, měl by věnovat pozornost životosprávě. Střelec totiž lehce přibírá.

Navic jí přesně to, co by neměl, takže jeho játra trpí. Když si nařká na trávicí problémy, jsou většinou způsobeny přejídáním. Na to zabírá pampeliška!

Popíjí se po doušcích jako čaj, na jaře ji můžete přidat pokrájenou do salátu.

Dobře mu udělá i odvar z macešky. Jde o bylinkový zázrak, který zrychlí metabolismus a zbaví pocitu přeplněného žaludku. Střelci by měli často popíjet odvary z řepíku lékařského nebo čekanky obecné – obě byliny posilují játra.

Kozorohovi (*Capricornus* 22.11.-20.1.) přesličku

Kozoroh většinou nemívá se zdravím potíže.

Když ale nějaký problém má, měl by ho řešit hned a bez otálení. K lékaři ho spolehlivě dostane revmatismus a pleť, která trpí rozšířenými žilkami. Vlasům a kůži dělá dobře odvar z přesličky.

Při problémech s revmatismem se doporučují koupele v odvaru z březového listí, které pomáhá i na potíže s pleť. Má-li Kozoroh problémy s klouby, udělá nejlépe, když část masa v jídelníčku nahradí produkty z celozrnné mouky.

Vodnář (*Aquarius* 21.1.-19.2.) cti černý bez

Potíže mívá nejčastěji s křečovými žilami a křečemi v lýtkách. Potrápit ho mohou také potravinové alergie. Na přetížené nervy nejlépe zabírá odvar z třezalky tečkované. Při déletrvajících potížích by se však měl Vodnář vypravit k lékaři.

Na křečové žíly a křeče v lýtkách zabírají preparáty s výtažkem ze jmelí. Proti křečím fungují i minerálky bohaté na hořčík. Výborným léčivem je odvar z černého bezu, který urychluje látkovou výměnu. Vodnář ho může pít buď neslazený, nebo se lžičkou medu.

K Rybám (*Pisces* 20.2.-20.3.) patří hloh

Spousta zdravotních problémů (pomalá látková výměna, potíže s játry a slinivkou) pramení ze stresu, který by se Ryba měla naučit co nejučinněji zvládat. Pro urychlení látkové výměny si může jídla ochucovat zázvorem, pepřem, kmínem a koriandrem, nebo si z nich udělat odvar a malými doušky jej popíjet. Trávení vylepší i teplý odvar ze semen kopru.

Na uklidnění ve chvílích, kdy má Ryba pocit, že jí starosti přerůstají přes hlavu, se osvědčil hloh, který ji psychicky srovná a pomůže vidět svět v jasnějších barvách.

Převzato z internetu (Prima Living)

KLUBOVÝ ŽIVOT

Moji milí hortiklubáci.

Již po třetí vám nemohu vzhledem k situaci nabídnout žádný program přednášek, žádná setkávání na výletech a jiných akcích, kterých se rádi zúčastňujeme.

Držme si palce, ať naše podzimní aktivity budou už zase možné a Hortiklub se vrátí ke své činnosti. Jedinou možnou současnou (ale domácí) aktivitou bude aranžování, které nabízí Maruška Tvrdková.

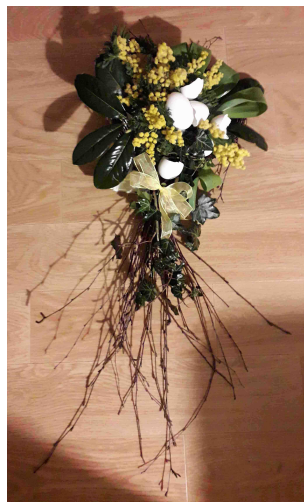
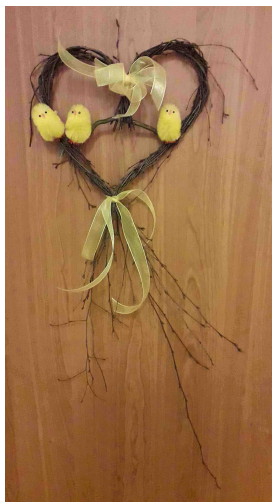
J. Knížková

SEKCE ARANŽOVÁNÍ

Jarní aranžování

Sluníčko sice už začíná hřát, ale my se opět nevidíme!

To ale nic nemění na tom, že si uděláme novou velikonoční dekoraci.
Pro informaci pro všechny posílám fotky.

Postup výroby vám opět pošlu krok po kroku e-mailem.

Budu držet palce!

M. Tvrdková, mob.: 732 213 680
e-mail: m.tvrdkova@seznam.cz

JUBILEA 2021

V následujícím období se kulatého životního jubilea dočkají tito členové Hortiklubu:

Haspeklová Jindra	začátkem května	80 let
Pečenka Václav	koncem července	80 let
Kubíková Taťána	v polovině srpna	70 let

Hortiklub přeje, aby budoucí oslavenci prožili svoje narozeniny ve zdraví a pohodě. Všechno nejlepší!

* * * * *

Výstava „Tajemství dřeva“

Virtuální prohlídka výstavy v Národním zemědělském muzeu.

Martin Patříčný je výtvarník dřevař, ale také autor knih, vypravěč a spoluautor televizního seriálu Kus dřeva ze stromu. V listopadu loňského roku měla být otevřena výstava jeho dřevěných prací v Zemědělském muzeu v Praze. Bohužel koronavirus již připravenou výstavu uzavřel. Martin Patříčný to ale nevzdal a spolu s Bedřichem Ludvíkem, režisérem a kameramanem, za laskavého přispění Zemědělského muzea a dalších natočil komentovanou prohlídku. Užijte si teď chvíli s jeho nádhernými dřevěnými objekty, zkuste vnímat spolu s ním krásu dřeva. Udělejte si radost!

Pro shlédnutí klikněte na : <https://www.youtube.com/watsch?v=OXAbP6opDyE>

Od vrbové kůry k léčivému aspirinu

Málo kdo dnes ví, že písemné zmínky o vrbě co by léčivé rostlině, přesněji o kůře jejích větví, jsou vůbec nejstarší na světě (1500 př.n.l.). Odvar z kůry těchto stromů, z nichž mnohé druhy daly vzniknout celé řadě okrasných kultivarů, se pil ještě v 18.století, ale vyvolával při delším užívání bolesti žaludku. Proto se vědci rozhodli, že z ní účinnou látku izolují a určí její podstatu. Díky tomu byl na konci 19.století vyroben uměle a také patentován derivát kyseliny salicylové – aspirin.

A od té doby prodělala stejnou cestu spousta dalších dnes již běžných léků.

Zelená a hnědá si spolu rozumí

Pro přípravu kvalitního kompostu je důležité kombinovat různé druhy materiálů. Podle Michaela Lavella je důležité střídat při vrstvení kompostu zelenou a hnědou hmotu, a to zejména v případě, že používáme kompostér nebo kompostovací ohrádku:

zelená hmota: zelené rostliny, posekaná tráva, zbytky ovoce a zeleniny, odpad ze zahradního jezírka, čajové lístky a sáčky, močůvka a chlévská mrva, plevel, dřevěný popel.

hnědá hmota: kávová sedlina, suché rostliny a větvičky, vaječné skořápky, kousky papíru, sláma, seno, roztrhaná lepenka (krabice).

nevhodné látky: popel z uhlí, tuky a oleje, maso nebo zbytky ryb, psí nebo kočičí trus.

Léčivé byliny pro kompost

Kompost sám o sobě je dostatečně živnou látkou na to, aby potřeboval léčit. Nicméně přidávkem některých bylin používaných v lidovém léčitelství můžeme poněkud zlepšit jeho vlastnosti a urychlit rozkladné procesy. Například kopřiva a kostival obsahují hodně dusíku, kopřiva vedle toho i vitamin C, železo a kyselinu křemičitou, kostival především vápník. Za urychlovače kompostu jsou považovány také přeslička, nejlepší zdroj křemíku, a pampeliška, která má hodně vitamínu C. Rostliny přidáváme do kompostu jemně posekané nebo rozdrcené jako mezivrstvu, případně z nich můžeme připravit obvyklým způsobem jíchu a tou pak kompost prolít.

Droždí nastartuje rozklad

Kdo chce nebo potřebuje urychlit rozkladné procesy, může vyzkoušet starý recept s kváskem. Na krychlový metr kompostovaného odpadu budeme potřebovat kostku čerstvého droždí (ne sušeného), kilogram cukru a 10 l dešťové vody. Droždí se nejdříve rozdrobí a smíchá se dvěma lžicemi cukru. Když se hmota rozpustí, nalije se do konve s vodou, v níž jsme rozpustili zbytek cukru. Směs se ihned nalije na kompost. Kvašením se zvyšuje teplota v kompostu a cukr a droždí podněcují mikroby, bakterie a další organismy k činnosti. Ideální je tento přírodní urychlovač při kompostování tvrdšího listí, například z dubů nebo ořešáků. Pokud máme přebytek mléka, můžeme ho použít místo vody.

Podle Zahrady v obrazech 5/13, Zahradní praxe

Projekt je realizován s finanční podporou MZE ČR.

Za věcnou správnost příspěvku ručí autor a redakční rada si vyhrazuje příspěvky krátit, stylisticky upravit a po dohodě s autorem eventuelně i doplnit.

Uzávěrka Zpravodaje č.151 je 5.9.2021.